

בס"ד. שיחת ש"פ ויקהל, מבה"ח אדר-שני, ה'תשי"ד.

בלתי מוגה

א. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויקהל משה.

* * *

ב. בנוגע להענין דמזון לבוש ובית שנתבאר לעיל בהמאמר¹ — מבואר במאמר אחר², שג' ענינים אלו ישנם גם בתורה (דכיון ד"אסתכל באורייתא וברא עלמא"³, הרי מובן שכל הענינים שישנם בעולם ישנם גם בתורה):

"מזון" — הו"ע התורה, שהרי התורה ענינה פנימיות, בדוגמת המזון הנכנס בתוך האדם, וכמ"ש⁴ "ותורתך בתוך מעי".

"לבוש" — הו"ע המצוות, שהרי המצוות הם מקיפים, בדוגמת הלבוש המקיף את האדם [ועד"ז מצינו שגם בכיהמ"ק הי' ענין הלבושים, שהו"ע בגדי כהונה. ובמק"א מבואר שגם "בגדי שרד" הו"ע הלבושים⁵], וכמבואר בתניא⁶, שמהמצוות נעשים לבושים לנשמה בג"ע (ממעשה המצוות — בג"ע התחתון, ומכוונת המצוות — בג"ע העליון).

ו"בית" — הו"ע תורה שבעל-פה.

עד כאן — מהמבואר במאמר הנ"ל.

וצריך ביאור: מהו החילוק בין ענין ה"מזון" שבתורה — לענין ה"בית" שבתורה?

ונוסף לזה — יש לבאר בפרטיות את תוכן פרטי ג' הענינים דמזון לבוש ובית, כפי שהם בתורה ומצוות.

ג. ביאור ענין ה"מזון" — לימוד התורה:

ענינה של התורה הוא פירוש וביאור המצוות, והיינו, שפרטי רצון העליון, שהו"ע המצוות נתפרשו ונתבארו בתורה.

(4) תהלים מ, ט.

(5) אוה"ת פרשתנו ע' ב'קלד.

(6) ספ"ה, שם אגה"ק סכ"ט (קג, סע"א

ואילך) — מזהר פרשתנו רי, סע"א ואילך.

(1) פ"ב ואילך (לעיל ע' 96 ואילך).

(2) המשך מים רבים תרל"ו פרק קצט (ע')

(רל) ואילך. וראה סה"מ תש"ד ע' 121 ואילך.

(3) זח"ב קסא, ריש ע"ב.

וענין זה הוא בעיקר בתושבע"פ, שהרי ידיעת ההלכה היא דוקא מתושבע"פ, שהרי מתושב"כ בלבד אי אפשר לדעת את ההלכה למעשה, כי אם ע"י תושבע"פ דוקא.⁷

ובתושבע"פ גופא — עיקר ביאור המצוות הוא לא במשניות, שהם הלכות בלי טעמים, אלא בגמרא, שענינה הוא השקו"ט והפלפול שבתורה.

ועד כדי כך, שישנה דעה⁸ (וכדעה זו פסק אדה"ז בהלכות ת"ת)⁹ שעיקר הענין דתושבע"פ הוא לימוד טעמי ההלכות, ובלמוד ההלכות בלבד, ללא טעמים, אין יוצאים ידי חובת לימוד תושבע"פ — דלא כדעת הרמב"ם¹⁰ שגם לימוד פסקי הלכות בלי טעמים, כמו לימוד המשניות, נחשב ללימוד תושבע"פ.

[ולכן נחלקו על מ"ש הרמב"ם בהקדמתו לספר היד "שאדם קורא בתורה שבכתב תחילה ואח"כ קורא בזה, ויודע ממנו תושבע"פ כולה, ואינו צריך לקרות ספר אחר ביניהם" — מכיון שספרו של הרמב"ם אינו אלא הלכות בלי טעמים, ותושבע"פ ענינה הלכות בטעמיהן דוקא. וזהו גם מה שמפרשי הרמב"ם כתבו הגהות וביאורים כו' על ההלכות שבספר הרמב"ם¹¹].

וזהו ג"כ החידוש בשו"ע של אדמו"ר הזקן לגבי שו"ע המחבר — שהחילוק העיקרי ביניהם הוא שהמחבר כתב פסקי הלכות בלי טעמים, ואילו אדה"ז כתב "הלכות בטעמיהן"¹² (טעמי ההלכות עצמם, ללא פרטי השקו"ט שבגמרא), כדי שע"י לימוד השו"ע שלו יהי אפשר לצאת ידי חובת לימוד תושבע"פ לכל הדעות.

ובאופן כזה דוקא הוא עיקר לימוד התושבע"פ — כי ע"י לימוד ההלכות בלי טעמים אפשר לדעת רק את הדין שנאמר בפירוש, או דין הדומה לו בכל הפרטים, אבל אי אפשר לדמות מילתא למילתא כו'. וכיון שענין הלימוד דתושבע"פ הוא "להבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר"¹³, הרי ענין זה הוא דוקא בלימוד ההלכות בטעמיהן.

(10) הלי' ת"ת פ"א הי"א.ב. ועיין בקו"א

שם.

(11) ראה הקדמת הכס"מ לפירושו על הרמב"ם.

(12) לשון "הקדמת הרבנים בני הגאון המחבר ז"ל" לשו"ע אדה"ז.

(13) הלי' ת"ת לאדה"ז שם.

(7) ראה אגה"ק שם.

(8) פרש"י — ברכות ה, א (ד"ה זה

גמרא), מז, ב (ד"ה שלא שמש), סוטה כב, א (ד"ה ולא שימש ת"ח וד"ה שמורין הלכה).

רא"ש — בתשובה כלל לא ס"ט. וראה מעדני יו"ט בהקדמה.

(9) פ"ב ה"א. וע"ש בקו"א.

ד. והנה, כיון שעיקר לימוד התושבע"פ הוא בלימוד ההלכות בטעמיהן, הרי מובן, שצריך לזה יגיעה רבה, כדי להבין היטב את הטעם, ועי"ז — "להבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר", כנ"ל.

ומצד היגיעה — נעשה היחוד של האדם הלומד עם דבר ההלכה, כפי שמבאר אדמו"ר הזקן בתניא¹⁴, ש"השכל תופס את המושכל ומקיפו בשכלו, והמושכל נתפס ומוקף ומלוכש בתוך השכל שהשיגו והשכילו, וגם השכל מלוכש במושכל בשעה שמשיגו ותופסו בשכלו", שזהו "יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו ולא כערכו נמצא כלל בגשמיות", ולכן נקראת התורה "מזון", "כי כמו שהלחם הגשמי זן את הגוף כשמכניסו בתוכו וקרבו ממש, ונהפך שם להיות דם ובשר כבשרו. . כך בידיעת התורה והשגתה בנפש האדם, שלומדה היטב בעיון שכלו עד שנתפסת בשכלו ומתאחדת עמו והיו לאחדים כו".

והיינו, שההשכלה שהאדם משכיל ומשיג בלימוד התורה, נעשית מיוחדת עם אלקות, כמו הנפש האלקית עצמה.

ה. אמנם, יחוד זה הוא רק בנוגע להשכלה שמשיג בדבר הגשמי שלומד אודותיו, דכיון שההשכלה מתאחדת עמו, הרי היא מיוחדת עם אלקות כמו נפש האלקית עצמה; אבל הדבר הגשמי עצמו — כיון שאין ביכלתו להיכנס בפנימיות האדם ולהתאחד עמו, אלא הוא נשאר מחוץ להאדם, אין ביכלתו של האדם לפעול בו (בדבר הגשמי) שיתייחד עם אלקות ב"יחוד נפלא" כמו הנפש האלקית עצמה.

ואעפ"כ, גם בדבר הגשמי צריך לפעול יחוד עם אלקות — בדרך לבוש עכ"פ.

וענין זה נעשה ע"י מעשה המצוות — שכאשר האדם מקיים מצוה בדבר הגשמי, הנה עי"ז שהאדם מתעסק בו (בדבר הגשמי), נעשה הדבר הגשמי לבוש להאדם, ועי"ז נעשה גם הדבר הגשמי (שהאדם מלוכש בו) מיוחד עם אלקות; אמנם לא כמו היחוד של נפש האלקית עצמה, אבל עכ"פ בדרך לבוש.

ו. וכיון שהיחוד שנפעל בדבר הגשמי ע"י קיום המצוות אינו יחוד אמיתי, אלא בדרך לבוש בלבד — נשאר הדבר הגשמי בחומריותו. וכיון שהדבר הגשמי נשאר בחומריותו — הרי יש אפשרות שלא זו בלבד שהאדם לא יעלה את הדבר הגשמי לקדושה (בדרך לבוש

עכ"פ), אלא אדרבה — שהחומר שבדבר הגשמי יפעל באדם ירידה. ולכן, יש צורך בשמירה ונתינת כח, שהדבר הגשמי לא יפעל ירידה בהאדם, ואדרבה — שהאדם יעלה את הדבר הגשמי לקדושה.

ושמירה זו הו"ע ה"בית"¹⁵: כשם שהבית הגשמי מקיף את האדם ולבושיו ושומר עליהם, כך ענינו של בית ברוחניות הוא השמירה על הלבושים דמעשה המצוות, שלמרות החומר שבדברים הגשמיים שבהם נעשים המצוות, יהי אפשר להעלותם לקדושה.

וזוהו הפירוש במאמר הנ"ל ש"בית" ענינו תושבע"פ — שהכוונה ב"תושבע"פ" כאן היא (לא לפירוש וביאור תושב"כ ע"י חז"ל, אלא) לגדרים וסייגים שהוסיפו חז"ל,

— החל מכללות הענין של מצוות דרבנן, שזהו ששלמה המלך תיקן "עירובין ונט"י"¹⁶, ואח"כ תיקנו עוד חמש מצוות, שהם מצוות עשה דרבנן; וכמו כן כל הגדרים וסייגים (בדוגמת מ"ל"ת), כמו שבות לשבת ושניות לעריות¹⁷ —

שהם בדוגמת הבית ששומר את האדם ולבושיו — כי, כשם שענינים של הגדרים והסייגים בפשטות הוא לשמור ולקיים ("אויפצוהאלטן") את התושב"כ, כמ"ש¹⁸ "ושמרתם את משמרת", "עשו משמרת למשמרת"¹⁹, כך גם ברוחניות הענינים, שע"י הגדרים והסייגים שהוסיפו חז"ל נעשה זיכוך החומר, שע"י נעשית השמירה (ענין ה"בית") שהדבר הגשמי לא יפעל ירידה בהאדם, אלא אדרבה, שהאדם יעלה את הדבר הגשמי להתאחד עם אלקות.

ז. עפ"ז יובן מאמר רו"ל "ערבים עלי דברי סופרים כו"²⁰:

"דברי סופרים" — קאי (לא על פירוש התושב"כ כפי שפירושהו ה"סופרים", אלא) על התקנות שתיקנו חז"ל בעצמם (דכשם שהקב"ה נתן כח ביד חכמים לפרש את דברי התורה, כמו כן נתן בידם כח לתקן גם תקנות בעצמם), ודוקא על זה אמרו "ערבים עלי דברי סופרים כו".

ויובן ע"פ המבואר לעיל — דכיון ש"דברי סופרים" הוא ע"ד ענין ה"בית" ששומר על הלבושים, הרי בהכרח שזהו ענין נפלא עוד יותר

18) ס"פ אחרי.

19) מו"ק ה, סע"א. וש"נ.

20) ע"ז לה, א ובפרש"י.

15) ראה לקו"ת ואתחנן יא, א. ובכ"מ.

16) שבת יד, סע"ב. וש"נ.

17) פרש"י תולדות כו, ה.

מהלכושים עצמם, שלכן בכחו לשמור עליהם²¹. וכפי שנתבאר לעיל בהמאמר, שבית הוא ביוקר יותר מלבוש, ומחזיק זמן רב ביותר.

וזהו ג"כ הטעם ש"חמורים דברי סופרים כו"²², "שדברי תורה יש בהן עשה ולא תעשה, ודברי סופרים כל העובר על דברי סופרים (ללא נפק"מ באיזה ענין מדובר) חייב מיתה"²³ — כי ענינם של דברי סופרים הוא "בית", שענינו "מקיף הרחוק", שהוא המקיף דיחידה (כדלעיל בהמאמר²⁴), ובדרגה זו נוגע כל ענין ביותר.

ה. ג' ענינים אלו — מזון לבוש ובית — ישנם גם במאורעות חיי האדם.

וענינו של "בית" במאורעות חיי האדם הוא — ענין הנישואין, כמ"ש²⁵ (בנוגע לה"שידוך" הראשון שהי' בעולם) "ויבן גו' את הצלע", לשון בנין. וכמו כן בברכות הנישואין נאמר הלשון "בנין עדי עד" (וכיון שברכות אלו נתקנו ע"י אנשי כנסת הגדולה, הרי בודאי שאין זו סתם "מליצה", אלא כן הוא הענין), והיינו שנישואין הו"ע בנין בית.

והענין בזה:

כשם ש"בית" הו"ע נעלה ביותר בכלל, ומעלתו מתבטאת גם בכך שבית מתקיים זמן רב ביותר — כמו כן גם בענין הנישואין יש התגלות כח הא"ס בענין הלידה²⁶, שבשאר הענינים לא מצינו התגלות כח הא"ס כמו בענין הלידה, שזהו גילוי נעלה ביותר; ומעלתו מתבטאת גם בקיום הענין במשך זמן רב ביותר, שהרי לא מדובר כאן אודות ענין שנוגע לפי שעה, אלא אודות "בנין עדי עד", ויתירה מזה, שזהו ענין שנוגע לדורי דורות.

ולכן רואים אנו גם בגשמיות שבענין הנישואין ישנה השתדלות יתירה שהאדם משתדל בזה הרבה יותר ממה שמשתדל בשאר הענינים דמזון ולבוש, וגם ההוצאות על הנישואין הן גדולות ביותר — בדוגמת ענין הבית, שההשתדלות בזה היא הרבה יותר מההשתדלות בענין מזון ולבוש, והוא ביוקר ביותר.

ט. והסדר בזה הוא ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא" (כנ"ל

(21) ראה סידור (עם דא"ח) קלג, רע"א. ובכ"מ.

(23) עירובין שם.

(24) פ"ב (לעיל ע' 97).

(22) ראה סנהדרין פח, ב (במשנה).

(25) בראשית ב, כב.

(26) ראה לקו"ת שה"ש מ, רע"א. ובכ"מ.

עירובין כא, ב.

ס"ב), שכדי שיהי' "ברא עלמא" צ"ל תחילה "אסתכל באורייתא" — וזהו ענין העלי' לתורה בשבת שקודם החתונה²⁷.

וגם בעלי' לתורה מודגש ענין הבית שבתורה — שאין זה ענין ההבנה וההשגה שבתורה, אלא דוקא אותיות התורה, שנקראים "אבנים", כמאמר²⁸ "שתי אבנים בונות שתי בתים וכו'".

וע"י הענין ד"אסתכל באורייתא" נעשה "ברא עלמא" — בריאת ענין חדש, שהו"ע התגלות כח הא"ס, ב"בנין עדי עד" וב"דור ישרים יבורך"²⁹.

י. וזהו גם הטעם לכך ששמחת נישואין היא גדולה ביותר, שלא מצינו דוגמתה בשאר ענינים, ועד שאמרו רז"ל³⁰ "כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו .. ואם משמחו .. זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות":

מ"ת דלוחות השניות — הי' ביוהכ"פ³¹, ולמחרת יוהכ"פ הי' הענין ד"ויקהל משה גו' אלה הדברים גו'³², שהו"ע בירור הל"ט מלאכות, שענינם הוא השלמת צרכי האדם במזון לבוש ובית (כמבואר לעיל בהמאמר¹). וזוהי השייכות דמ"ת לענין הנישואין ("ואם משמחו .. זוכה לתורה שניתנה כו'"), שהו"ע הבית.

ולכן אז השמחה גדולה ביותר — כי ע"י השלימות בענין הבית (ענין הנישואין), שהוא שומר על הלבושים (תומ"צ), אזי כל הענינים הם כדבעי, ובאופן נעלה יותר.

* * *

יא. דובר לעיל (בהתוועדות דעשירי בשבט³³, יום ה"יאָרצייט" של כ"ק מו"ח אדמו"ר) בענין מ"ש הרשב"א³⁴ "מצוה לפרסם עושי מצוה", שהטעם לזה ע"ד מאמר חז"ל³⁵ "קנאת סופרים תרבה חכמה", והיינו, שכאשר יפרסמו את עושי המצוה, יקנאו בהם אחרים, ומהם יראו וכן יעשו.

ואף שבאופן כזה יתכן שעשיית המצוה תהי' קשורה עם ענין של

(27) ראה תו"מ ח"ד ע' 212. וש"נ.

(28) ספר יצירה פ"ד מי"ב (בכמה ל, ב.

(32) ריש פרשתנו ובפרש"י. נוסחאות — מט"ז).

(33) ס"ה (לעיל ע' 21). וש"נ. (29) תהלים קיב, ב.

(34) בשו"ת ח"א סתקפ"א. (30) ברכות ו, ב.

(35) ב"ב כא, סע"א. כב, רע"א.

כבוד, שע"ז יתוסף ישות בעושה המצוה, ועד שיתכן שעשיית המצוה תהי' בשביל פני' — הנה:

לכל לראש — ישנם כאלו שגם כשמפרסמים את שמם, הרי לא זו בלבד שהם עושים את המצוה ללא פני', אלא עוד זאת, שהפירסום אינו מוסיף אצלם ישות. ונמצא, שעבורם הפירסום אינו מזיק כלל, ויש בו רק תועלת עבור אנשים אחרים, שיקנאו בהם ויעשו כמעשיהם.

ואפילו בנוגע לאלו שהפירסום מוסיף בהם ישות, ועד שיתכן שכל עשיית המצוה שלהם תהי' מצד פני' (הכבוד שיקבלו ע"י הפירסום) — הרי גם בכגון דא "מצוה לפרסם עושי מצוה", כדי שע"ז יעשו את המצוה אפילו לשם פני', כמאמר רז"ל³⁶ "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אע"פ שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה".

ועאכ"כ בנוגע לאלו שעשיית המצוה תהי' אצלם ללא פני', אלא שע"י הפירסום יתוסף בהם ישות — בודאי שכדאי לפרסמם כדי שאחרים ילמדו מהם, כיון שעשיית המצוה בעיקרה היא לשמה, ולא לשם פני'.

ואף שהפירסום עלול להזיק להם, כיון שע"ז עלולים הם לקבל ישות כו' — הרי כיון שע"ז תהי' תועלת לאחרים (מצד הענין ד"קנאת סופרים"), כדאי הדבר.

וזהו ענינו של חסיד — שהוא מוכן לגרום לעצמו היזק כדי למנוע היזק מחבירו, ועאכ"כ — כדי לגרום לחבירו ריוח.

וכידוע³⁷ הסיפור ששאלו את אדה"ז מהו חסיד, והשיב, שחסיד הוא מי שמוכן להכניס את עצמו לענין שעלול לגרום לו היזק, בשביל טובתו של חבירו. וכששאלוהו מהו המקור לזה בנגלה, השיב, שהמקור הוא בדברי הגמרא³⁸ בענין צפרנים, ש"שורפן חסיד, קוברן צדיק", "ששרפת צפורן מזקת לאדם וכן כל דבר הבא מן האדם .. ולכך הוא חסיד, שמחמיר לשורפן אע"ג שמזיק לו"³⁹, כדי למנוע היזק מאשה מעוברת.

אמנם, בענין זה נתבאר שלא תמיד ישנו הכלל שצריכים לפרסם מה שעושים; כאשר לטובת הענין טוב יותר שלא לפרסם, כיון שעלול לצאת מזה קלקול כו' — אזי אין לפרסמם (ומ"ש הרשב"א "מצוה לפרסם עושי מצוה", הרי זה רק כאשר ברור שלא יבוא מזה קלקול להענין שעוסקים בו).

(38) נדה יז, א.

(39) תוס' שם (ד"ה שורפן) בשם הערוך.

(36) פסחים נ, ב. וש"נ.

(37) ראה לקו"ד ח"א סח, א.

ולכן מצינו בכו"כ ענינים מרבותינו הקדושים נ"ע, שפעלו דברים רבים בחשאי וללא פירסום, אף שהם היו עיקר המתעסקים בזה כו' — כי כאשר מצד טובת הענין נדרש שלא לפרסם מי העוסקים בזה, לא התחשבו בכך שהענין לא ייקרא על שם, ובלבד שיהי' באופן הטוב ביותר עבור הענין עצמו. וכידוע כמה סיפורים בזה⁴⁰.

יב. והנה, לאחר שכבר דובר אודות ענין זה ביו"ד שבט, הייתי סבור, שדברים אלו יהיו תירוץ וביאור מספיק על כך שפעולותיו של הרבי בכמה ענינים הנוגעים לבנ"י, להניח תפילין כו', ולמנוע היזק מציבור שלם — נעשות ללא פירסום; לא כותבים על זה ב"עיתונים", ולא רוצים שישאווהו על כפים ("מ'זאָל זיך אומטראַגן מיט אים") ויאמרו הנה זה שעוסק בענין זה...

כיון שרצונו של חסיד ללכת בדרכים שהורהו רבו, הולך הוא גם בדרכו של הרבי — שאינו מעוניין ("ער איז ניט אויסן") שידעו שהוא עושה כך וכך כו', אלא הוא מתחשב רק בטובת הענין.

ולכן נהוג, שכאשר הפירסום עלול לגרום קלקול והיזק לענין עצמו, וגם כאשר הפירסום ימנע את האפשרות להמשיך ולפעול בפעולות היום-יומיות באותו תוקף כמקודם — הרי במקרה כזה אין מפרסמים.

ולכן הסדר הרגיל הוא שאין מפרסמים ע"ד הפעולות — כיון שנוסף על כך שהעדר הפירסום הוא "בריא יותר" ("איז געזינטער") עבור האדם, הרי ע"פ רוב הרי זה "בריא יותר" גם לטובת הענין.

יג. אך כנראה שהדיבור בזה ביו"ד שבט לא הספיק — שהרי ממשיכים להגיע טענות ואמתלאות בכתב ובע"פ: למה לא כותבים ב"עיתונים" ע"ד הפעולות שעושים? ולא עוד, אלא שכיון שפועלים בענינים אלו שלא בפירסום, הרי זו הוכחה — טוענים הם — שסבורים ח"ו להיפך?! ...

ולכן הנני חוזר עתה שוב:

עבורנו אין זו דרך חדשה; זוהי דרך סלולה ("עס איז שוין אַ אויסגעטראָטענע וועג") מרבותינו, שאין זה מענינו לפרסם ע"ד הפעולות שעושים; המטרה היא רק טובת הענין עצמו.

ולכן עושים כפי שטובת הענין דורשת: כאשר מצד הענין יש צורך

(40) ראה שיחת יו"ד שבט ס"ד (לעיל ע' 20).

לפרסם מי הם הפועלים בדבר — מפרסמים זאת בשביל טובת הענין, וכאשר טובת הענין דורשת שלא לפרסם — עושים זאת בחשאי. אלא מאי, מצד העדר הפירסום ישנם הטוענים טענות ושואלים שאלות,

— באמרם: ממה נפשך: אם סבורים כך וכך — מדוע לא כותבים על זה ב"עיתונים", ומדוע לא עושים דבר; ואם אכן עוסקים בדבר — מדוע עושים זאת בחשאי, שאז יש מקום לטענה שזוהי פרישה מדרכי ציבור⁴¹ ח"ו! —

הרי זה שאחרים יטענו כך — לא איכפת לי.

כך ראיתי בהנהגת כ"ק מו"ח אדמו"ר, והוא סיפר שכך נהגו גם רבותינו נשיאינו שלפניו,

— האמת היא, שלגבינו, כ"ק מו"ח אדמו"ר הוא ה"פוסק", ואין אנו צריכים לחפש מקורות קודמים —

שענינים שלא היו צורך לפרסמם — עשו בחשאי, וגם ללא הפירסום — פעלו הרבה, ובאופן של יתרון, ולא התחשבו כלל בכך שפלוגי או פלוגי יטעו ויטענו שלא פועלים כו'.

יד. וע"ד מארז"ל⁴² "בשעה שהי' משה כותב את התורה .. כיון שהגיע לפסוק הזה שנאמר⁴³ נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, אמר, רבון העולם, מה אתה נותן פתחון פה למינים, אתמהא, א"ל כתוב והרוצה לטעות יטעה". ועד"ז בעניננו: יש לפעול כפי שנדרש מצד טובת הענין, ומה שיש נתינת מקום לטעות — הרי "הרוצה לטעות יטעה", אבל את הענין יש לעשות כפי שצריך.

האמת היא, שהנתינת מקום לטעות היא רק אצל מי שרוצה לטעות; מי שאינו רוצה לטעות, אלא רצונו לדעת את האמת ("ער וויל קוקן ווי דער אמת איז") — לא יטעה, אלא יראה את האמת. ומי שטועה — הרי הסיבה לכך היא משום שרצונו לטעות — כדיוק הלשון "הרוצה לטעות יטעה"⁴⁴.

משה רבינו לא אמר שישנם כאלה שרצונם לטעות; שאלתו היתה רק על הנתינת מקום לטעות ("מה אתה נותן פתחון פה כו"). ואילו הקב"ה בתשובתו תיקן את סגנון הלשון באמרו "הרוצה לטעות יטעה",

43) בראשית א, כו.

44) ראה פי' מהרז"ו לב"ר שם.

41) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ג הי"א.

42) ב"ר פ"ח, ח.

היינו שהטעות היא מצד הרצון. ובכך השיב לו על שאלתו היתכן שלא איכפת להקב"ה שיש נתינת מקום לטעות ("מה אתה נותן פתחון פה כו") — כיון שהטעות היא דוקא אצל מי שרוצה לטעות, ואין רצונו של הקב"ה ליטול ממנו את הבחירה.

ועד"ז בעניננו: אי אפשר לשנות את האופן שבו צריכים לפעול, בגלל טענות וקושיות של כאלה ש"רוצים לטעות", ובמילא לא מתחשבים בזה כלל, אלא עושים כפי דרישת הענין.

אמנם, אע"פ שהקב"ה אמר למשה "כתוב, והרוצה לטעות יטעה", הוסיף גם תשובתו בצדו — "ויבראו אלקים את האדם בצלמיהם לא נאמר, אלא ויבראו⁴⁵ אלקים את האדם בצלמו"⁴⁶, לשון יחיד, וכתיבת ענין זה בתורתו פעם אחת היא הבהרה ("באָוּאַרעניש") מספקת עד סוף כל הדורות.

ועד"ז בעניננו: אע"פ שאי אפשר לענות בנפרד לכל אחד על טענותיו, שהרי חבל על הזמן, ומה גם שאין תועלת בהמענה כאשר הלה "רוצה לטעות", מ"מ, כיון שיש צורך להבהיר את הענין ("באָוּאַרענען דאַרף מען דאָך") כדי למנוע לזות שפתים — הנני מודיע את ההודעה הכללית הנ"ל, שהטעם להעדר הפירסום הוא משום שזוהי דרך סלולה מרבתינו, שלא לפרסם במקרה שעלול לצאת קלקול כו', ובהבהרה זו יהי' מספיק לשלול את כל הקושיות והטענות.

*

טו. ברצוני להבהיר עתה ענין נוסף:

ישנו מכתב מכ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁷, שכל הענינים השייכים לנשיאי חסידי חב"ד — מאמרים, שיחות ומכתבים — אסור להדפיסם ללא רשות, ואם מדפיסים אותם ללא רשות — עלול לצאת מזה קלקול.

העולם איננו "רשות הרבים", אלא "רשות היחיד" השייך ל"יחידו של עולם"⁴⁸. ובמילא, אין כל אחד "בעל-הבית" לעשות מה שרוצה, בחשבו, שאם יעשה זאת מפנימיות לבו, אזי יתקן, ואם יעשה זאת מחיצוניות לבו, הרי פעם כך ופעם כך ("ווי אַמאָל")... — אין הדבר כן, כאמור, שהוא לא "בעל-הבית" לעשות כרצונו, כי העולם הוא "רשות היחיד" ששייך להקב"ה.

וש"נ. וראה גם מכתב ט' כסלו שנה זו (אג"ק

(45) שם, כו.

ח"ח ע' מו ואילך). ועוד.

(46) ב"ר שם, ט.

(48) ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.

(47) אג"ק שלו ח"ט ס"ע שנו ואילך.

ובפרט כשמדובר אודות מכתבים השייכים לכ"ק מו"ח אדמו"ר — הרי בודאי שיש להם "בעל-הבית", ולכן כשרוצים להדפיסם — יש לבקש רשות.

המדובר איננו לגבי העבר. אלו שעשו זאת בעבר — אם כוונתם היתה רצוי, לא יקלקלו בכך, ואולי אדרבה — אף יתקנו. כוונת הדברים היא על להבא — שכאשר רוצים להדפיס דבר-מה מרבנותנו נשיאינו, יש צורך לבקש רשות; מה להדפיס, מתי להדפיס, וכיצד להדפיס.

טז. ומה שבאים בשאלות ובטענות: מה איכפת שמדפיסים את המכתבים, הרי הרבי כתב את המכתב, ולמה לא להדפיסו כו' — הרי כל הקושיות וכו' שמקשים על כ"ק מו"ח אדמו"ר, לא איכפת לי ("עס אַרט מיר ניט").

— הרבי נמצא עתה בעולם האמת, וגם בהיותו בעלמא דין, הרי איתא באגה"ק⁴⁹ ש"חיי הצדיק אינם חיים בשריים כ"א חיים רוחניים שהם אמונה יראה ואהבה, כי באמונה כתיב⁵⁰ וצדיק באמונתו יחי, וביראה כתיב⁵¹ יראת ה' לחיים, ובאהבה כתיב⁵² רודף צדקה וחסד ימצא חיים".

אין צורך לחסוך ("איינשפּאַרן") טירחא מהרבי על-ידי הדפסת ענינים השייכים לו ללא רשות. מה שהרבי רוצה לפרסם — הוא יפרסם בעצמו, וימצא על-ידי מי לעשות זאת, ואין צורך "לחסוך לו עבודה".

יז. האמת היא, שכל השאלות והטענות כו' — אינם אלא בגלל קנאה.

וכפי שאמר פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵³ בענין ההתנגדות לתורת החסידות, שהתנגדות זו היא מצד קנאה, כמאמר החכם⁵⁴: "לכל השנאות יש תקנה, חוץ משנאה הבאה מחמת קנאה, שאין לה תקנה לעולם". כאשר רואים "שיטה" שבמשך רוב ימי⁵⁵ פעלה כל הענינים כדבעי, ובמילא יש חזקה שגם להבא יהיו כל עניני כדבעי — מתעוררים קנאה כנגד שיטה זו.

49) השהו מבחר הפנינים שער מח. כד

הקמח אות קנאה. — הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"ש תש"ב שם.

55) כ"ק אדמו"ר שליט"א ביאר שאפשר

לומר "רוב ימי" — כיון שמישהו בא תיכף!

49) ביאור לסז"ך (קמו, ב).

50) חבוק ב, ד.

51) משלי יט, כג.

52) שם כא, כא.

53) ראה סה"ש תש"ב ע' 59 ואילך.

תשי"ד ע' 131.

אלא, שיש קנאה שהיא ע"ד הענין ד"שטן ופנינה לשם שמים נתכוונו⁵⁶, וע"ד "קנאת סופרים תרבה חכמה"⁵⁷; אבל ע"י הירידה וההשתלשלות למטה נעשית מזה קנאה כזו שיכולה להביא לידי שנאה — שנעשים שונאים כפשוטו לשיטה זו, ונעשים בבחינת "רוצה לטעות" (כדלעיל סי"ד), ומחפשים ללא הרף ("מען האלט אלץ אין איין זוכן") — בבחינת "מת⁵⁸ יבוא לידי ואקיימנו" ... — קושיות וטענות, וכאשר מוצאים "קושיא" — מסתובבים ברחוב ומכריזים: "שישו⁵⁹ בני מעי"! מצאתי מה שחיפשתי במשך כל הזמן! ...

יח. כל אלו ששואלים קושיות כו' — צריכים לידע שכבר אמרו חז"ל⁶⁰ "כל הפוסל במומו פוסל"!

כלל הוא שהרע שאדם רואה בחבירו אינו אלא הרע שבו עצמו, וכפירוש הבעש"ט⁶¹ עה"פ⁶² "תיסרך רעתך", שכאו"א מישראל הוא בדוגמת "מראה" ("א שפיגל"), כמ"ש⁶³ "כמים הפנים לפנים גוי", וכשם שכאשר אדם מביט במראה, רואה הוא (לא את חבירו, אלא) את עצמו — כך כאשר אדם מביט בחבירו ורואה בו רע, אין זה אלא הרע שבו ("תיסרך רעתך")!

אלא מאי, העובדה שאין האדם מכה את הרע שבו אלא רק את חבירו — הרי זה פשוט משום שלהכות את חבירו קל ונעים יותר ("ס'איז גרינגער און געשמאקער")! ...

— כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם⁶⁴ אודות אדם שאחז את ה"מחזור" על גבו של חבירו, ובשעת אמירת "על חטא" הכה על חטאיו של חבירו! ...

גם כאשר מכים על הרע של הזולת — טוען הוא — יכול הדבר להועיל לפעמים גם בנוגע לעצמו, דכיון שע"י הכאת הרע של חבירו ממעטים את כללות הרע בעולם, הרי במשך כו"כ שנים יפעל הדבר גם אצלו עצמו... אלא מאי, דבר זה ימשך זמן רב — לא איכפת לו! ...

61) הובא גם בלקו"ש ח"ז ע' 18 הערה 33. וראה גם סה"ש תרצ"א ס"ע 202 ואילך. תש"ג ע' 120. תש"ז ס"ע 100. וראה כתר שם טוב בהוספות סקע"ה-ו. וש"ג.
62) ירמי' ב, יט.
63) משלי כז, יט.
64) אג"ק שלו ח"ו ע' רנט.

56) ב"ב טז, א.
57) חסר קצת (המו"ל).
58) לשון חז"ל — ברכות סא, ב.
59) לשון חז"ל — ב"מ פג, סע"ב.
60) קידושין ע, א. רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ט הי"ז.

יט. כיון ש"לא ידח ממנו נדח"⁶⁵ — הרי סוף-כל-סוף יעשו כולם תשובה.

ובעמדנו יום הש"ק — הרי "שבת" אותיות "תשב"⁶⁶, שזהו"ע התשובה, אלא שהתשובה דשבת היא נעלית יותר — תשובה עילאה שהיא בשמחה⁶⁷.

ובהקדמה — ששבת קשור גם עם ענין השמחה, שכן, אע"פ שמבואר בכ"מ⁶⁸ ששבת ענינו תענוג, ואילו שמחה היא ביו"ט דוקא, מ"מ, הרי גם בשבת ישנו ענין השמחה, וכמו שאומרים בנוסח התפלה "ישמחו במלכותך שומרי שבת", ולכן גם התשובה דשבת היא בשמחה. והרי תשובה בשמחה (התשובה דשבת) היא נעלית יותר — תשובה עילאה שלמעלה מתשובה תתאה, שכן, ע"י תשובה תתאה, "זדונות נעשו לו כשגגות" בלבד, ואילו ע"י תשובה עילאה, "זדונות נעשו לו כזכיות"⁶⁹, שזהו ע"ד המעמד ומצב דלעתיד לבוא, שאז יקויים היעוד⁷⁰ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", כפי ש"עולם על מילואו נברא"⁷¹.

כ. וזהו גם הענין ד"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל גו' אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם"⁷²:

ב"אלה הדברים גו'" — נרמז הענין דל"ט מלאכות⁷³, שזהו כללות סדר העבודה הנדרש בעולם, שהו"ע עבודת הבריורים.

והנה⁷⁴, א' מל"ט המלאכות היא מלאכת הבערה, שנתפרשה בכתוב⁷⁵ — "לא תבערו גו'", וכב' הדעות בטעם הדבר — אם "לחלק יצאת" או "ללאו יצאת"⁷⁶.

זכיות", בדוגמת הענין ד"עולם על מילואו נברא" (כנ"ל). ומצד זה נעשה "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל" — כל בני"י ביחד*.
(73) שבת ע, א. וש"נ.

(74) בהבא לקמן — ראה לקו"ש חל"ו ע' 187 ואילך (מיוסד גם) על שיחא זו).
(75) לה, ג.
(76) שבת שם. הובא בפרש"י עה"פ.

(65) ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה תניא ספ"ט. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.

(66) תורת נתן (למהרנ"ש) בסופו. יפ"ת לכ"ר ספכ"ב. תניא אגה"ת ספ"י. ובכ"מ.

(67) אגה"ת שם ואילך.

(68) ראה תו"מ ח"ט ריש ע' 62.

(69) יומא פו, ב.

(70) זכרי' יג, ב.

(71) ראה ב"ר פי"ב, ו. פי"ג, ג. פי"ד, ז.

(72) חסר המשך הענינים. — ואולי אמר,

שבהמשך לזה מדובר ע"ד שבת, שענינה תשובה עילאה, שעיי"ז "זדונות נעשו לו

(* היו עוד כמה תיבות בענין האחדות, ואין זוכרים (המור"ל).

ובענין זה מחדש אדמו"ר הזקן בהלכות יו"ט⁷⁷, ש"אע"פ שהמבעיר אינו חייב אא"כ צריך לאפר, אעפ"כ עיקר החיוב אינו משום שריפת וכליון העצים, אלא משום ריבוי האש".

— כמה אחרונים⁷⁸ מפלפלים בזה, ומקשים קושיות על דעת אדה"ז, אבל, אדה"ז הוא פוסק, והוא עומד על דעתו ("כלייבט באַ זיינס") — שהמלאכה אינה "כליון העצים", אלא "ריבוי האש".

וטעם הדבר — כיון ששלילה אינה מלאכה, שלכן בכל המלאכות ישנו הכלל ש"כל המקלקלין פטורין"⁷⁹. ומזה מובן גם בנוגע למלאכת הבערה, שעיקרה אינו הענין השלילי שבמלאכה ("כליון העצים"), אלא הענין החיובי — "הוצאת האש או שמרבה האש".

[ועפ"ז יש לפרש כן גם בדברי הגמרא⁸⁰ "שוחט משום מאי .. משום נטילת נשמה" — שאין הכוונה שנטילת הנשמה עצמה היא המלאכה (שהרי "נטילת נשמה" הו"ע של שליחה), אלא המלאכה היא הכנת הדבר שיהי' ראוי לאכילה, אלא שענין זה הוא ע"י "נטילת נשמה". וכמו במלאכת הבערה, שחיובה הוא כשצריך לאפר, שזהו"ע כליון העצים — שזוהי הפעולה שעל ידה נעשה ריבוי האש, שזהו עיקר החיוב].

וההוראה מזה בעבודה (שהרי ענין ל"ט המלאכות הוא עבודת הבירורים) — ששליחה אינה ענין של עבודה כלל. העבודה היא בענינים של חיוב דוקא — להאיר אור, ובמקום שכבר יש אור — להוסיף ריבוי אור ("ריבוי האש").

ובמילא, כל אלה שיש להם קושיות וטענות — שיעשו תשובה, ויתחילו לעסוק בעבודה של חיוב.

וע"י עבודת הבירורים כדבעי במשך ששת ימי החול — זוכים "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁸¹, ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "אני מאמין"].

* * *

כא. בהמשך להמדובר לעיל אודות ענינים של טענות כו' — קל

(80) שם עה, סע"א.

(81) תמיד בסופה.

(77) או"ח סתצ"ה ס"ב ובקו"א.

(78) ראה שו"ת אבני נזר או"ח סרל"ח.

(79) שבת קה, ריש ע"ב (במשנה).

לי לדבר, כיון שהנני יושב בחדרי... וגם כאשר מישהו מבזבז "עשרים סענט"82 ומגיע לכאן, ומבקש להיכנס — הרי הרב חדקוב83 אינו מאפשר לו להיכנס, באמרו שהתור כבר תפוס, ומורה לו לבוא "בעוד חדשים"... אמנם, הבחורים, שהולכים ובאים, ושואלים אותם שאלות כו' — בשבילם דברתי את כל האמור לעיל, שידעו לענות שאין זו הנהגה חדשה, אלא זוהי דרך סלולה מרבתינו הקדושים (כנ"ל בארוכה), ואף אחד — לא ב"ברוקלין" ולא ב"וויליאמסבורג" — לא יוכל לשנות את הנהגתי בזה.

ונוסף לזה:

כיון שהבחורים נוהגים לילך עם ספר תניא בכיס — הרי כאשר מישהו שואל "קושיא", צריכים לומר לו: הבה נלמד "פרק תניא"! ספר התניא הוא פנימיות התורה, שהיא למעלה מקושיות כו' (כמבואר באגה"ק84), ובכן, הבה נלמד פרק תניא, ואז יסורו כל הקושיות!...

יש לומר לו: לשם מה צריכים בכלל לדבר על זה (על השאלות והטענות כו') — בה בשעה שאפילו "במקרה הטוב", כלומר, אפילו לדידהו, הרי זה "לשון הרע" — כמ"ש הרמב"ם85 שהחילוק בין "לשון הרע" ל"מוציא שם רע" הוא, ש"מוציא שם רע" הוא הבודה מלבו דבר שקר, אבל "לשון הרע" הוא "אף על פי שאומר אמת"; מוטב שנלמד "פרק תניא", ועי"ז יתבטלו אצלך הקושיות, שהרי כל ה"קושיות" שלך הם בגלל שלא למדת פנימיות התורה, שהיא למעלה מקושיות כו', ולכן, כשנלמד "פרק תניא", אזי בדרך ממילא יתורצו ה"קושיות" שלך!

— כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר86, שפעם ניגן אדמו"ר הזקן ניגון, ועי" הניגון סילק את כל הקושיות.

וכיון שאדמו"ר הזקן הכניס את עצמו ("האָט זיך אַריינגעשטעלט") בספריו, ובפרט בספר התניא — הרי עי" ספר התניא אפשר לסלק את כל הקושיות. ולאחר שנדפס ספר התניא ב"פורמט כיס", כרצונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכאו"א יוכל תמיד להחזיק אצלו ספר תניא87 — יש

(85) ה'ל' דעות פ"ז ה"ב.

(86) סה"ש תש"ג ע' 112.

(87) ראה סה"ש תש"ח ע' 163. וראה גם "פתח דבר" מכ"ק אדמו"ר שליט"א לתניא פורמט כיס שי"ל במוצאי ש"ק י"ד בכסלו שנה זו.

(82) מחיר נסיעה ב"סאבוויי" (רכבת

תחתית) באותם ימים (המו"2).

(83) הרה"ח ר' חיים מרדכי אייזיק חדקוב — ראש מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהי' הממונה גם על סדרי הכניסה ליחידות (המו"2).

(84) סכ"ו.

להחזיק תמיד ספר תניא בכיס, וכאשר מישהו שואל "קושיא", יש ללמוד עמו תניא, ועי"ז יתבטלו כל ה"קושיות" — הקושיות שישנם בו, ובמילא יחדל להקשות קושיות על אחרים (ע"ד האמור לעיל (סי"ח) בענין "תיסרך רעתך").

ונוסף לזה: כאשר היצה"ר ידע שיש "פת בסלו"⁸⁸, שאם ישאל קושיא אזי יצטרך ללמוד פרק תניא,

— שהרי אף אחד אינו יכול לומר דבר נגד לימוד התניא, שהרי הרמב"ם⁸⁹ פוסק ש"אפילו פסוק אחד, אפילו תיבה אחת, אם אמר משה אמרו מפי עצמו הרי זה כופר בתורה" ח"ו. הוא יכול לטעון שאין לו זמן, שהוא מתעצל כו', אבל אינו יכול לומר דבר נגד עצם לימוד התניא —

אזי מלכתחילה לא ישאל שום "קושיות"...⁹⁰

(89) הל' תשובה פ"ג ה"ח.
(90) חסר סיום ההתוועדות (המור"ל).

(88) יומא יח, ב. וש"נ. וראה גם לעיל ע'